

An Analysis of the Effects of Tourism Development on the Quality of Life of Citizens: A Case Study of Kerman City

Original Article

Hasan Ahmadi¹, Fateme Bahjati^{2*}

1- Assistant Professor, Department of Geography and Urban Planning, Faculty of Literature and Humanities, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

2- Master's degree, Department of Geography and Urban Planning, Faculty of Literature and Humanities, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

ARTICLE INFO

Article History

Received: 2025-05-06

Revised: 2025-06-12

Accepted: 2025-06-30

Keywords

Influential Factors

Kerman City

Quality of Life

Route Analysis

Urban Tourism

ABSTRACT

Introduction

Cities are chosen as tourist destinations with a large variety of primary and secondary attractions, and the United Nations World Tourism Organization calls this type of tourism activity that is carried out in urban space, urban tourism. Urban tourism also plays a very important role in the development of cities, because today many cities host a significant number of tourists, and in terms of development, the tourism industry is considered as a useful tool for local development, which is a positive response to Negative economic changes. When a community becomes a destination for tourists, the activities of tourists affect the lives of the residents of that community. So that the tourism industry can be considered as one of the most effective factors on the quality of life of the residents of tourist destinations. The development of tourism in urban areas can greatly affect citizens' quality of life. Tourism development implies attention to development at all individual, organizational, national, and international levels, and its sustainability requires the use of resources, management, investment, technological advancement, and structural and institutional change that is compatible with the present and future of mankind.

Materials and Methods

The present study is applied in terms of purpose and quantitative in terms of survey method. The statistical population of the research is made up of the citizens of Kerman, which according to the census of 2015, the population of this city was equal to 537,718 people, and using the Cochran formula, 384 people were selected randomly as a sample. In order to collect research data and information, a researcher-made questionnaire was used, and the formal and content validity of the questionnaire was confirmed after its flaws were identified by the professors and experts, and the desired flaws were corrected again and after re-checking by the professors. And its authenticity has been approved by experts. Also, in order to obtain the reliability of the questionnaire, Cronbach's alpha coefficient was used, and the alpha value obtained for the questionnaire was equal to 0.78, which indicates the appropriate reliability of the questionnaire for measuring the research variables. This research used economic, social, physical and environmental indicators along with 24 items (Table 1). In order to analyze the research findings, sample t-test, multivariate regression analysis and path analysis were used.

* Corresponding author: fateme_bahjati@modares.ac.ir

Findings

The research findings have been analyzed in two descriptive and inferential ways. The descriptive findings showed that 59% of the respondents were men and 41% were women. Regarding marital status, 64% are married and 36% are single. In terms of age, 21% in the age group of 21 to 30 years, 33% in the age group of 41 to 50 years, 17% in the age group of 41 to 50 years, 20% in the age group of 51 to 60 years and 9% in the older age group. They are 60 years old. In terms of education, 13% of the frequency is in the under-diploma education group, 21% in the diploma education group, 8% in the post-diploma education group, 35% in the bachelor's education group, and 20% in the master's education group and above. Regarding employment, 27% are in the employee occupational group, 11% are in the student group, 15% are in the homemaker group, 36% are in the self-employed group, and 11% are in the retired group.

Conclusion

The study results showed that tourism development has greatly impacted the quality of life variables, most of which were positive and led to an improvement in the status of the variable. The study of the quality of life in Kerman city showed that the economic, social, physical, and environmental variables of quality of life are favorable. The study on the effects of tourism development on quality of life revealed that tourism development had the greatest impact on the economic aspect of quality of life and

social, environmental, and physical variables. The research results indicate that tourism's effects on cities are diverse and can be both positive and negative. Tourism can contribute to economic development, job creation, and increased income in cities. On the other hand, tourism can also lead to environmental, social, and cultural problems, especially if carried out unsustainably and without planning. Therefore, tourism development, in addition to improving citizens' quality of life, can also damage urban environments and social disorders. Among the limitations that exist in the way of tourism development in cities, especially in Kerman, are economic, cultural, infrastructural, social, and even political obstacles. The existence of some laws that limit tourists' access to some areas, high costs of accommodation, transportation, and entertainment, lack of free gasoline for private cars, health problems, lack of infrastructure such as hotels and guest-houses, lack of education in the field of tourism for residents, and lack of advertising and information about tourist attractions can be mentioned. Therefore, it is suggested that the authorities, especially city managers, reduce the existing obstacles to tourism development in Kerman as much as possible, so that, in addition to comfortable travel for tourists, they can also increase the number of domestic and foreign tourists in the city. Finally, it is important to note that tourism can be a powerful tool for urban development. However, it must be managed sustainably and responsibly so that its benefits can be enjoyed and its negative effects can be prevented.

COPYRIGHTS

©2022 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

HOW TO CITE THIS ARTICLE

Ahmadi H. Bahjati F. An Analysis of the Effects of Tourism Development on the Quality of Life of Citizens: A Case Study of Kerman City. Urban Economics and Planning Vol 6(3):72-85. [In Persian]

DOI: 10.22034/UEP.2025.521729.1639

تحلیلی بر اثرات توسعه گردشگری بر کیفیت زندگی شهروندان مطالعه موردی: شهر کرمان

مقاله پژوهشی

حسن احمدی^۱؛ فاطمه بهجتی^{۲*}

۱- استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران
۲- کارشناسی ارشد، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

چکیده

مقدمه

شهرها با داشتن تنوع زیادی از جاذبه‌های اولیه و فرعی به عنوان مقصد گردشگری انتخاب می‌شوند و سازمان جهانی گردشگری ملل متحد این نوع از فعالیت گردشگری را که در فضای شهری انجام می‌شود، گردشگری شهری می‌نامد. گردشگری شهری نقش بسیار مهمی در توسعه شهرها نیز ایفا می‌کند، زیرا امروزه بسیاری از شهرها میزبان تعداد قابل توجهی از گردشگران هستند و در مبحث توسعه، صنعت گردشگری به عنوان ابزاری سودمند برای توسعه محلی تلقی می‌شود که به عنوان پاسخی مثبت به تغییرات منفی اقتصادی است. هنگامی که جامعه‌ای به مقصد گردشگران تبدیل می‌شود، فعالیت‌های گردشگران بر زندگی ساکنان آن جامعه تأثیر می‌گذارد، به طوری که صنعت گردشگری را می‌توان به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی ساکنان مقاصد گردشگری دانست. توسعه گردشگری در مناطق شهری می‌تواند اثرات بسیار زیادی روی کیفیت زندگی شهروندان بگذارد. توسعه گردشگری منظم توجه به توسعه در همه سطوح فردی، سازمانی، ملی و بین‌المللی است و پایداری آن مستلزم استفاده از منابع، مدیریت، سرمایه‌گذاری، پیشرفت فناوری و تغییر ساختاری و نهادی است که با بازه‌های حال و آینده بشر سازگار باشد.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه اجرا، پیمایشی - کمی است. جامعه آماری تحقیق را شهروندان شهر کرمان تشکیل داده که طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ جمعیت این شهر برابر با ۵۳۷۷۱۸ نفر بوده است که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ نفر به صورت تصادفی ساده به عنوان نمونه انتخاب شده است. به منظور گردآوری داده‌ها و اطلاعات تحقیق، از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است که روایی صوری و محتوایی پرسشنامه پس از آنکه ایرادهای آن توسط اساتید و کارشناسان مشخص شد، ایرادهای مورد نظر دوباره اصلاح شده و پس از بررسی‌های دوباره توسط اساتید و کارشناسان روایی آن مورد تأیید قرار گرفته است. همچنین، به منظور به دست آوردن پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده که مقدار آلفای به دست آمده برای پرسشنامه برابر با ۰/۷۸ بوده است که پایایی مناسب پرسشنامه را برای سنجش متغیرهای تحقیق نشان می‌دهد. در این تحقیق از شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی به همراه ۲۴ گویه استفاده شده است (جدول ۱). به منظور تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق از آزمون تی تک نمونه‌ای، تحلیل رگرسیون چندمتغیره و تحلیل مسیر استفاده شده است.

اطلاعات مقاله

تاریخ‌های مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۱۶
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۳/۲۲
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۴/۰۹

کلمات کلیدی

تحلیل مسیر
شهر کرمان
عوامل تأثیرگذار
کیفیت زندگی
گردشگری شهری

یافته‌ها

یافته‌های پژوهش به دو صورت توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج یافته‌های توصیفی نشان داد ۵۹ درصد از پاسخ‌گویان را مردها و ۴۱ درصد را زنان تشکیل داده‌اند. از نظر وضعیت تأهل ۶۴ درصد را متأهل‌ها و ۳۶ درصد نیز مجردها به خود اختصاص داده‌اند. از نظر سنی ۲۱ درصد در گروه سنی ۲۱ تا ۳۰ سال، ۳۳ درصد در گروه سنی ۴۱ تا ۵۰ سال، ۱۷ درصد در گروه سنی ۴۱ تا ۵۰ سال، ۲۰ درصد در گروه سنی ۵۱ تا ۶۰ سال و ۹ درصد نیز در گروه سنی بالاتر از ۶۰ سال قرار دارند. از نظر تحصیلی ۱۳ درصد از فراوانی در گروه تحصیلی زیر دیپلم، ۲۱ درصد در گروه تحصیلی دیپلم، ۸ درصد در گروه تحصیلی فوق دیپلم، ۳۵ درصد در گروه تحصیلی کارشناسی و ۲۰ درصد نیز در گروه تحصیلی کارشناسی ارشد و بالاتر قرار دارند. از نظر اشتغال ۲۷ درصد در گروه شغلی کارمند، ۱۱ درصد در گروه دانشجویان، ۱۵ درصد در گروه خانه‌دار، ۳۶ درصد در گروه شغلی آزاد و ۱۱ درصد نیز در گروه بازنشستگان قرار دارند.

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان داد توسعه گردشگری اثرات زیادی روی متغیرهای کیفیت زندگی گذاشته که بیشتر مواقع این اثرات مثبت و موجب بهبود وضعیت آن متغیر شده است. نتایج بررسی وضعیت کیفیت زندگی در شهر کرمان نشان داد وضعیت متغیرهای اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی کیفیت زندگی در وضعیت مطلوب قرار دارند. نتایج بررسی اثرات توسعه گردشگری بر کیفیت زندگی نشان داد توسعه گردشگری بیشترین تأثیر را بر متغیر اقتصادی کیفیت زندگی داشته و بر متغیرهای اجتماعی، زیست‌محیطی و کالبدی نیز تأثیر گذار بوده است. نتایج پژوهش

بیانگر این است که اثرات گردشگری بر شهرها متنوع هستند و می‌توانند هم مثبت و هم منفی باشند. به طور کلی، گردشگری می‌تواند به توسعه اقتصادی، ایجاد اشتغال و افزایش درآمد شهرها کمک کند. از سوی دیگر، گردشگری می‌تواند به ایجاد مشکلات محیطی، اجتماعی و فرهنگی نیز منجر شود، به خصوص اگر به صورت غیرپایدار و بدون برنامه‌ریزی انجام شود. بنابراین، توسعه گردشگری علاوه بر اینکه می‌تواند موجب بهبود کیفیت زندگی شهروندان شود به همان اندازه نیز می‌تواند موجب خسارت به محیط‌های شهری شود و به بروز ناهنجاری‌های اجتماعی نیز کمک کند. از جمله محدودیت‌های که بر سر راه توسعه گردشگری در شهرها و به خصوص شهر کرمان وجود دارد می‌توان به موانع اقتصادی، فرهنگی، زیرساختی و اجتماعی و حتی سیاسی نیز اشاره کرد. وجود برخی قوانین که دسترسی گردشگران را به برخی مناطق محدود می‌کند، هزینه‌های بالای اقامت، حمل‌ونقل و تفریحات، عدم تخصیص بنزین آزاد به خودروهای شخصی، مشکلات بهداشتی، کمبود زیرساخت همچون هتل و مهمانسراها، کمبود آموزش در زمینه گردشگری برای ساکنان محلی و کمبود تبلیغات و اطلاعات در مورد جاذبه‌های گردشگری می‌توان اشاره کرد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود که مسئولان امر به خصوص مدیران شهری تا جایی که امکان‌پذیر است موانع موجود بر سر راه توسعه گردشگری در شهر کرمان را کاهش دهند تا علاوه بر سفر راحت برای گردشگران باعث افزایش تعداد گردشگران داخلی و خارجی نیز در شهر شوند. در نهایت، یادآوری این نکته ضروری است که گردشگری می‌تواند یک ابزار قدرتمند برای توسعه شهری باشد، اما باید به طور پایدار و مسئولانه مدیریت شود تا بتوان از فواید آن بهره‌برد و از آثار منفی آن جلوگیری کرد.

مقدمه

و کیفیت زندگی شهروندان در شهر کرمان چه ارتباطی برقرار است؟ و توسعه گردشگری چه اثراتی بر کیفیت زندگی شهروندان در شهر کرمان دارد؟

گردشگری شهری

صنعت گردشگری به عنوان یکی از صنایع مهم اقتصاد جهان شناخته شده است (Matthew et al, 2019: 2)، و یک صنعت بسیار رقابتی مبتنی بر مقصد است که در هر منطقه با توجه به منابع طبیعی و فرهنگی و ی‌ساخت‌های آن متفاوت است (Kevin et al, 2019: 321). گردشگری مفهومی فراگیر و گسترده است و به دلیل چندوجهی و میان رشته‌ای بودن از دیدگاه‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. به همین دلیل در مورد مفاهیم گردشگر و گردشگری، دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد که توسط محققان، رسانه‌ها یا سازمان‌های بین‌المللی، دولتی و غیردولتی مورد بحث قرار گرفته است (Karadimitriou & Pappas, 2019: 10). در دوران اخیر، گردشگری و سفر به عنوان صنعتی انعطاف‌پذیر، پویا و رو به رشد در نظر گرفته می‌شود (Lu et al, 2021: 10). اسماراندا و همکاران (۲۰۱۴) گردشگری را یک صنعت خدماتی که شامل تعدادی از ترکیبات مادی و غیرمادی است که گردشگر در جهت برآوردن نیازها و آرزوهای خود انجام می‌دهد، تعریف کرده‌اند. گردشگری عبارت است از: فعالیت‌های افرادی که برای استراحت، کار و غیره به خارج از محیط سکونت معمول خویش سفر کرده می‌کنند (Monazam esmaeel por, 2021: 385). گردشگری شهری یک نوع گردشگری جهانی است و یکی از انگیزه‌های مهم اجتماعی و اقتصادی برای توسعه شهری است (Zheng et al, 2020: 1).

گردشگری شهری به عنوان یکی از شاخه‌های مهم صنعت گردشگری، در دهه‌های اخیر مورد توجه فزاینده پژوهشگران و سیاست‌گذاران قرار گرفته است. شهرها با برخورداری از جاذبه‌های متنوع تاریخی، فرهنگی، طبیعی و تفریحی، نقش محوری در جذب و میزبانی از گردشگران ایفا می‌کنند (Turabi et al., 2024: 41). گردشگری شهری یکی از انواع مهم گردشگری است که نقش بسیار مهمی در توسعه گردشگری دارد (Madani, 1402: 58). گردشگری شهری به آن بخشی از گذران اوقات فراغت گفته می‌شود، که در محدوده سکونت شهری شهروندان و فضاهای باز درون شهری از جمله پارک‌ها، شهربازی‌ها، مراکز خرید، مراکز فرهنگی و تاریخی و غیره شکل می‌گیرد. گردشگری شهری با تفریح شهری، بخشی از گذران اوقات فراغت شهروندان عصر پسامدرنیته است (Khodai et al., 1401: 50).

گردشگری شهری، کنش متقابل گردشگران میزبان و تولید فضای گردشگری پیرامون سفر به مناطق شهری با انگیزه‌های متفاوت و بازدید از جاذبه‌ها و استفاده از تسهیلات و خدمات مربوط به گردشگری است که به عنوان یک الگوی فضایی دربرگیرنده، در برکنشی از وضعیت پسامدرن و رویکرد سرمایه‌داری در سیطره فضاهای جغرافیایی و در راستای ساختارشنکی گردشگری انبوه شکل می‌گیرد. جریان گردشگری شهری خود در سه جزء ساختاری پردازش می‌شود که در کنار هم شکل‌گیری گردشگری در شهرها را سبب می‌شوند. این اجزا یعنی مدیریت، فضا‌بندی و گونه‌شناسی بنیانی را فراهم می‌آورند که در چارچوب آن روندی از جریان گردشگری شکل می‌گیرد و پیامدهایی را رقم می‌زند (Al-Tafi et al., 2023: 23).

در حال حاضر، عوامل مختلفی از جمله نوآوری در فناوری، رشد سریع اقتصادی، افزایش رقابت بین مقاصد شهری، تغییر الگوی کار و سبک زندگی و همچنین افزایش درآمد برخی اقشار، موجب رشد و تحول سریع گردشگری شهری شده است (balideh & taghavayi, 1403: 90). از جمله اهداف کلان توسعه گردشگری شهری می‌توان به ایجاد بستری مناسب برای توسعه پایدار شهری، غنی و سالم‌سازی اوقات فراغت جوانان و خانواده‌ها، بالا بردن سطح آگاهی شهروندان نسبت به شهر خود، معرفی دیدنی‌ها و جاذبه‌ها، اشتغال‌زایی و فرهنگ‌سازی اشاره کرد. گردشگری و سفرهای درون‌شهری نقطه اتصال شهروندان به گذشته تاریخی شهر است و موجب تقویت همبستگی اجتماعی و در نتیجه، باعث افزایش حساسیت افکار عمومی نسبت به سرنوشت شهر می‌شود (Karimian-Bostani & Hossein-Zahi, 2021: 4). در حقیقت، توسعه

شهرها با داشتن تنوع زیادی از جاذبه‌های اولیه و فرعی به عنوان مقصد گردشگری انتخاب می‌شوند و سازمان جهانی گردشگری ملل متحد این نوع از فعالیت گردشگری را که در فضای شهری انجام می‌شود، گردشگری شهری می‌نامد (Esmaili Mahyari et al., 2023: 62). گردشگری شهری نقش بسیار مهمی در توسعه شهرها نیز ایفا می‌کند، زیرا امروزه بسیاری از شهرها میزبان تعداد قابل توجهی از گردشگران هستند و در مبحث توسعه، صنعت گردشگری به عنوان ابزاری سودمند برای توسعه محلی تلقی می‌شود که به عنوان پاسخی مثبت به تغییرات منفی اقتصادی است (Khodai et al., 2022: 52). هنگامی که جامعه‌ای به مقصد گردشگران تبدیل می‌شود، فعالیت‌های گردشگران بر زندگی ساکنان آن جامعه تأثیر می‌گذارد، به طوری که صنعت گردشگری را می‌توان به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی ساکنان مقاصد گردشگری دانست. توسعه گردشگری در مناطق شهری می‌تواند اثرات بسیار زیادی روی کیفیت زندگی شهروندان بگذارد (Karubi et al., 2020: 63). توسعه گردشگری مضمّن توجه به توسعه در همه سطوح فردی، سازمانی، ملی و بین‌المللی است و پایداری آن مستلزم استفاده از منابع، مدیریت، سرمایه‌گذاری، پیشرفت فناوری و تغییر ساختاری و نهادی است که با نیازهای حال و آینده بشر سازگار باشد (Mohammadi Yeganeh et al., 2020: 85). امروزه گردشگری به عنوان یکی از صنایع مهم جهان نقش بسیار زیادی روی جوامع انسانی و به‌خصوص کیفیت زندگی شهروندان دارد.

گردشگری می‌تواند تأثیرات متعددی بر کیفیت زندگی افراد، در مناطق گردشگرپذیر داشته باشد؛ و همچنین به ایجاد فرصت‌های شغلی کمک کند و سبب توسعه اقتصادی جوامع شود (Azhari & Rezvani, 2025: 106). همچنین، گردشگری موجب افزایش سطح رفاه و آسایش ساکنان می‌شود و با ارائه امکانات گردشگری، کیفیت خدمات و امکانات عمومی را نیز ارتقا می‌بخشد (Malek Mohammadi et al., 2024: 33). از سویی دیگر، گردشگری به عنوان یک صنعت بزرگ، قادر است فرصت‌های شغلی زیادی در بخش‌های گوناگونی از جمله هتل‌ها، رستوران‌ها، فروشگاه‌ها، و خدمات گردشگری فراهم آورد که در نتیجه به کاهش بیکاری و بهبود سطح درآمد ساکنان منجر می‌شود (Lotaf Allahian et al, 2023: 112). بنابراین، گردشگری توان آن را دارد که از طریق ارائه امکانات رفاهی، خدمات عمومی باکیفیت، و افزایش دسترسی به خدمات و امکانات گردشگری باعث افزایش سطح رفاه و آسایش ساکنان شود (Safawi & Shahmirani, 2022: 26). علاوه بر آن، گردشگری می‌تواند به عنوان یک ابزار مهم برای بهبود کیفیت زندگی ساکنان مناطق گردشگری مورد استفاده قرار گیرد، به شرطی که به طور پایدار و مسئولانه مدیریت شود. با توجه به تأثیرات مثبت و منفی گردشگری، لازم است که برنامه‌ریزی گردشگری به گونه‌ای انجام شود که منافع ساکنان و محیط زیست حفظ شوند (Rezaei & Hosseinipour, 2024: 155)؛ و گردشگری به عنوان یک ابزار توسعه پایدار مورد استفاده قرار گیرد.

توسعه گردشگری در هر شهری و شهر کرمان به رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی هر شهر کمک بسیار زیادی می‌کند. بر همین اساس، بهبود کیفیت زندگی شهروندان از طریق گردشگری موضوعی است که مسئولان و مدیران شهری باید توجه بیشتری به آن کنند تا بتوانند از همه ظرفیت‌های شهری خود در راستای گردشگری بهره‌مند شوند تا اثرات آن را بر کیفیت زندگی شهروندان افزایش دهند. در همین راستا، شهر کرمان به عنوان یکی از شهرهای گردشگرپذیر کشور که سالیانه گردشگران بسیار زیادی را به خود جذب می‌کند، دارای قابلیت‌های بسیار زیادی است که اگر از همه ظرفیت‌های موجود در راستای جذب بیشتر گردشگر استفاده کند، می‌تواند علاوه بر اینکه در زمینه گردشگری به توسعه لازم دست یابد، موجبات افزایش کیفیت زندگی شهروندان را نیز مهیا سازد. هدف این پژوهش، ارزیابی وضعیت توسعه گردشگری در شهر کرمان و تأثیر آن بر کیفیت زندگی شهروندان است. بنابراین، پژوهش حاضر در پی پاسخ این سؤال است که بین توسعه گردشگری

ساکنان شهر سرعتی از حوزه‌های رفاه مادی، رفاه اجتماعی استفاده شده است. رضایت در حوزه رفاه مادی بیشتر از طریق موقعیت اقتصادی، درآمد، استاندارد زندگی، داشتن مسکن، وضعیت اقتصادی - اجتماعی، موقعیت مالی و دارایی‌های شخصی، هزینه زندگی و میزان پرداخت مالیات به دست می‌آید (Karubi et al., 2019: 69).

اثرات گردشگری بر کیفیت زندگی

مطالعات صورت گرفته در رابطه با اثرات گردشگری بر کیفیت زندگی بر این باور هستند که گردشگری هم اثرات مثبت بر کیفیت زندگی دارد و هم اثرات منفی. اثرات مثبت آن از نظر اقتصادی شامل پویایی اقتصاد، ایجاد اشتغال و استخدام، از نظر کالبدی ساخت امکانات جدید، بهبود زیرساخت‌های محلی، از نظر فرهنگی و اجتماعی تقویت اساس جامعه از طریق کار داوطلبانه، به وجود آمدن ایده‌های جدید و تقویت سنن و ارزش‌های محلی می‌شود و اثرات منفی آن نیز از نظر اقتصادی افزایش قیمت طی رویدادهای خاص، ظهور رانت‌خواری زمین، از نظر کالبدی آسیب‌های زیست‌محیطی و ازدحام و شلوغی، از نظر فرهنگی و اجتماعی نیز توسعه حرس و طمع، روندهای نامطلوب اجتماعی نظیر شهرنشینی لجام‌گسیخته، تجاری کردن فعالیت‌هایی که ممکن است فرهنگی برای تطبیق با گردشگری است (Monazam esmaeel por, 2021: 385). گردشگری تأثیرات قابل توجهی بر کیفیت زندگی شهری دارد، هم به صورت مثبت و هم منفی. توسعه گردشگری می‌تواند باعث افزایش درآمد، ایجاد شغل و بهبود زیرساخت‌ها شود، اما می‌تواند به مشکلاتی مانند ترافیک، آلودگی و افزایش قیمت‌ها نیز منجر شود (Karimian-Bostani & Hossein, 2021: 4). همچنین، گردشگری می‌تواند باعث افزایش درآمد شهر از طریق مالیات، هزینه‌های گردشگران و سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها شود (Karubi et al., 2019: 66).

پیشینه تحقیق

حضرتی و همکاران (۲۰۲۳) در مطالعه‌ای که روی شهر تبریز انجام دادند اثرات توسعه گردشگری بر کیفیت زندگی شهروندان مورد ارزیابی فضایی قرار دادند. نتایج مطالعه آن‌ها بیانگر این است که حدود مورد مطالعه سطح مناسبی از کیفیت زندگی را دارد و توسعه گردشگری میزان رضایتمندی شهروندان و گردشگران را تحت تأثیر قرار می‌دهد، زیرا روابط بین جنبه‌های توسعه گردشگری و کیفیت زندگی از لحاظ آماری در ۸ منطقه کلان‌شهر تبریز معنادار هستند.

کریمیان بستانی و حسین‌زهی (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای که در شهر چابهار انجام دادند اثرات توسعه گردشگری بر ابعاد کیفیت زندگی را مورد بررسی قرار دادند. آن‌ها نتیجه گرفتند که توسعه گردشگری بیشترین اثر را بر شاخص زیست‌محیطی کیفیت زندگی و کمترین اثر را بر شاخص آموزش و فرهنگ داشته است.

کروبی و همکاران (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای که روی شهر سرعتی انجام دادند به بررسی رابطه میان صنعت گردشگری و کیفیت زندگی جامعه میزبان پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد اثرات اقتصادی، رفاه مادی و رفاه اجتماعی بر کیفیت زندگی معنادار است، ولی اثرات اجتماعی - فرهنگی بر کیفیت زندگی معنادار نیست.

متیو سربیش (۲۰۲۳) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر گردشگری مسئولانه بر کیفیت زندگی ادراک‌شده ساکنان در مقصد گردشگری و تحلیل نقش میانجی ادراک از پایداری مقصد پرداخت. نتایج پژوهش او نشان داد از دید ساکنان مقصد، گردشگری مسئولانه نقش مهمی در ادراک از پایداری مقصد، دارد و به نوبه خود بر کیفیت زندگی ادراک‌شده نیز تأثیر می‌گذارد. یافته‌های این مطالعه، پیشنهادی اجرایی برای مدیریت موفق کسب‌وکارهای گردشگری و همچنین، پایداری جامعه و رفاه آن‌ها فراهم می‌آورد.

اویسال و همکاران (۲۰۲۲) در مطالعه‌ای به بررسی مطالعات حوزه کیفیت

گردشگری شهری مستلزم توجه به اصول و معیارهایی است که درجه اول شناخت آن‌ها و سپس، سنجش و ارزیابی هر شهر در پتانسیل‌های این اصول از اهمیت بالایی برخوردار است. ضمن اینکه پس از تطبیق ویژگی‌ها و پتانسیل‌های شهر با اصول توسعه گردشگری شهری لازم است تا با توجه به شرایط منحصر به فرد هر شهر به تبیین مدل و الگوی متناسب آن مبادرت شود تا چشم‌انداز مشخصی را در پیش داشته باشد (Hasani Moghadam, 1402: 116).

کیفیت زندگی

مفهوم کیفیت زندگی شهری با مفهوم کلی کیفیت زندگی، به خصوص از اوایل قرن بیستم در هم تنیده شده است (Jianpour et al., 1402: 32). مطالعه کیفیت زندگی در نواحی شهری در سال‌های اخیر مورد توجه گسترده بوده است. محققان رشته‌های گوناگون از جمله شهرسازی، جغرافیا، جامعه‌شناسی، اقتصاد، روان‌شناسی، علوم سیاسی، بازاریابی و مدیریت در این عرصه مشارکت داشته‌اند (Rezvani ve npamkaran, 1388: 88). کیفیت زندگی مفهومی پیچیده و چندبعدی شامل ابعاد اجتماعی، اقتصادی زیست‌محیطی فیزیکی، روانشناختی و سیاسی است (Abd El Karim & Awawdeh, 2020: 2). برای کیفیت زندگی تعریف دقیق و معینی که در مورد آن بین دانشمندان اتفاق نظر وجود داشته باشد ارائه نشده است. اما این مفهوم عموماً به شرایطی که افراد در آن زندگی می‌کنند (همانند آلودگی‌های محیطی، دسترسی به خدمات عمومی) و همچنین ویژگی‌های فردی اشخاص (مانند درآمد، سواد، وضعیت سلامت) اشاره دارد (Guida & Carpentieri, 2021: 3). به بیانی، مرکز توجه مفهوم کیفیت زندگی را می‌توان ارتباط بین فرد و محیطی دانست که در آن به زندگی و فعالیت می‌پردازد (Iamtrakul et al, 2023: 44). در تعریفی جامع کیفیت زندگی را می‌توان حاصل تعامل میان شرایط، اجتماعی، اقتصادی، زیرساختی و محیطی دانست که زندگی و رفتار انسان را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Afsari et al., 2023: 215).

کیفیت زندگی مفهومی چندبعدی بوده و با دو بعد ذهنی و عینی قابل اندازه‌گیری است. شاخص‌های ذهنی کیفیت زندگی مربوط به ادراک شاخص از کیفیت زندگی خود و اطرافیان خود است و بیشتر مفهومی کیفی و نسبی است، در حالی که شاخص‌های عینی کیفیت زندگی به ویژگی‌های قابل مشاهده و اندازه‌گیری مربوط می‌شوند و مفهومی کمی محسوب می‌شوند (Kazemi Qarajeh & Valizadeh Kamran, 2021: 27). برای اندازه‌گیری حوزه‌های محسوس از کیفیت عینی زندگی مانند آموزش، سلامت، حمل و نقل، رفاه اجتماعی، آلودگی هوا، آلودگی آب، فضای سبز، مدیریت مواد زائد، درآمد خانواده و مصرف، مسکن و پویایی اقتصادی می‌توان از این شاخص‌ها استفاده کرد. معیارهای عینی دلالت بر شرایط خارجی یا ملموس از زندگی دارند که برای استفاده در سطح محلی، شهر، منطقه یا کشور مناسب‌اند و اغلب از داده‌های ثانویه مانند داده‌های جمعیتی و اقتصادی - اجتماعی و گزارش‌های موجود از خدمات عمومی نشئت گرفته‌اند (Hazrati et al., 2021: 23). در رویکرد ذهنی نحوه ادراک و ذهنیت افراد از زندگی و محیط اطراف ارزیابی می‌شود. معیارهای ذهنی در واقع استنباط یا رضایتمندی افراد از زندگی را انعکاس می‌دهد که از طریق مطالعه و بررسی درک روحی و میزان رضایتمندی آنان از زندگی شهری حاصل می‌شود. فاکتورهایی مانند عواطف خوشایند یا ناخوشایند و رضایتمندی از زندگی عواملی هستند که در آن‌ها عواطف به معنای خشنودی یا عدم خشنودی از شرایط و رضایتمندی به معنای ارزیابی شخصی از هر دو گونه شرایط عاطفی و شناختی بر اساس رضایتمندی است. بنابراین، تحلیل رفاه ذهنی یک عنصر اساسی برای روشن شدن کیفیت زندگی است (Afsari et al., 2023: 216).

کامینز (۱۹۹۷) با استدلال تجربی و نظری هفت حوزه تأثیرگذار بر کیفیت زندگی (رضایت از زندگی) را شناسایی کرد که عبارت‌اند از: رفاه مادی، سلامتی، سودمندی، صمیمیت، امنیت، رفاه اجتماعی و رفاه عاطفی. در این مطالعه، بر اساس تأثیرات صنعت گردشگری، به منظور سنجش کیفیت زندگی

قرار نگرفته نیز مورد ارزیابی قرار گیرد و همچنین، تعدادی از شاخص‌ها در این مطالعه براساس ویژگی‌های شهر کرمان تهیه شده است.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه پیمایشی - کمی است. جامعه آماری تحقیق را شهروندان شهر کرمان تشکیل داده است که طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ جمعیت این شهر برابر با ۵۳۷۷۱۸ نفر بوده است که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ نفر به صورت تصادفی ساده به عنوان نمونه انتخاب شده است. به منظور گردآوری داده‌ها و اطلاعات تحقیق از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شده است که روایی صوری و محتوایی پرسشنامه پس از آنکه ایرادهای آن توسط اساتید و کارشناسان مشخص شد، ایرادهای مورد نظر دوباره اصلاح شده و پس از بررسی‌های دوباره توسط اساتید و کارشناسان روایی آن مورد تأیید قرار گرفته است. همچنین، به منظور به دست آوردن پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده که مقدار آلفای به دست آمده برای پرسشنامه برابر با ۰/۷۸ بوده که نشان‌دهنده پایایی مناسب پرسشنامه برای سنجش متغیرهای تحقیق است. در این تحقیق از شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی به همراه ۲۴ گویه استفاده شده است (جدول ۱). به منظور تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق از آزمون تی تک نمونه‌ای، تحلیل رگرسیون چندمتغیره و تحلیل مسیر استفاده شده است.

زندگی و رفاه در گردشگری پرداختند. آن‌ها نشان دادند اکثریت مطالعات مربوط به این دو حوزه نشان می‌دهد تجربیات و فعالیت‌های گردشگری تأثیر قابل توجهی بر رضایت کلی زندگی و رفاه ساکنان دارد؛ به این معنا که تجارب گردشگران و فعالیت‌های گردشگری تأثیر مثبتی در زمینه‌های مختلف زندگی مانند زندگی خانوادگی، زندگی اجتماعی، زندگی اوقات فراغت، زندگی فرهنگی و غیره دارد.

لی‌آنگ و هوئی (۲۰۲۱) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر کیفیت زندگی و وضعیت مسکونی بر نگرش ساکنان مقصد به توسعه گردشگری پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد نگرش‌های مثبت ساکنان بستگی به حوزه‌های کیفیت زندگی و گردشگری انتخاب شده، به خصوص در بهبود غیر مادی کیفیت زندگی دارد. مستأجران و خوابگاه نشین‌ها نگرش مثبت بیشتری نسبت به خانه‌دارها دارند. این مطالعه همچنین ساکنان را در چهار خوشه با نگرش‌های مختلف تفکیک می‌کند و مشخص می‌کند که نگرش ساکنان از توسعه گردشگری به درک آن‌ها از محل زندگی بستگی دارد.

بررسی مطالعات صورت گرفته بیانگر این است که اگرچه مطالعات متعددی به بررسی توسعه گردشگری و کیفیت زندگی در شهرها پرداخته شده است که تعدادی از این مطالعات نیز اثرات گردشگری بر کیفیت زندگی در شهرها نیز مورد بررسی قرار داده‌اند، اما مطالعات پیشین هر یک به نوعی تعدادی از شاخص‌ها و متغیرها را مورد بررسی قرار داده‌اند، ولی در این مطالعه سعی شده شاخص‌های تحقیق گسترده‌تر شود و علاوه بر شاخص‌ها و گویه‌های مطالعات پیشین شاخص‌ها دیگری که در شهر کرمان تا کنون مورد بررسی

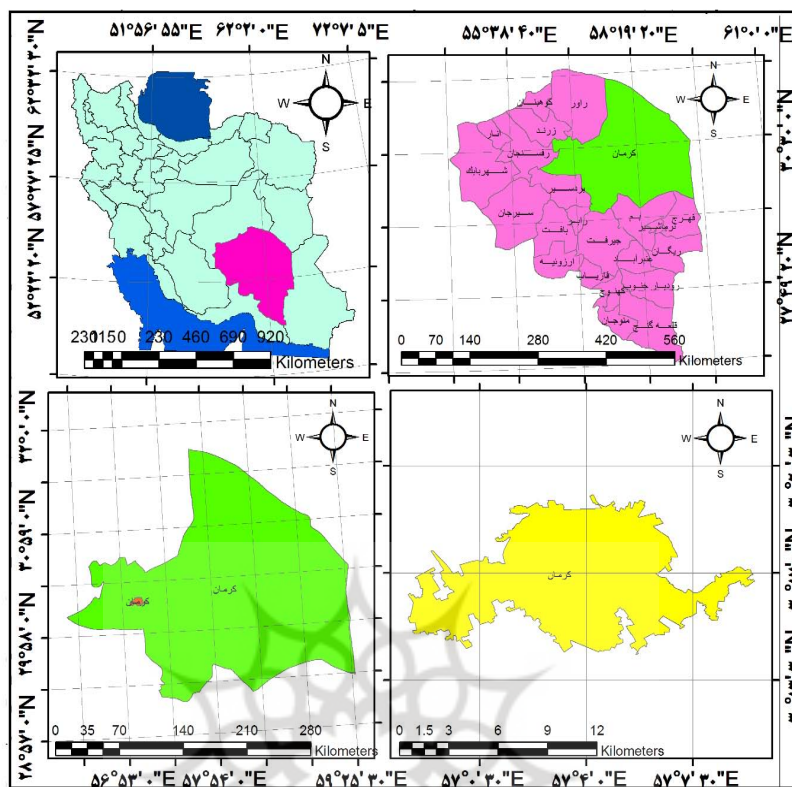
جدول ۱. شاخص‌ها و گویه‌های تحقیق

شاخص	گویه
اقتصادی	افزایش درآمد و پس‌انداز، کاهش نابرابری اقتصادی، افزایش قدرت خرید، ایجاد انگیزه جهت بهبود وضعیت کار، ایجاد انگیزه برای پیشرفت شغلی، افزایش استاندارد زندگی افراد (Karubi et al., 2019), (Karimian-Bostani & Hossein-Zahi, 2021)
اجتماعی	بهبود جاذبه‌های گردشگری و مراکز اوقات فراغت، امنیت فردی و اجتماعی، احساس تعلق به اجتماع، دسترسی به فناوری اطلاعات و ارتباطات، گسترش امکانات فرهنگی و هنری، افزایش تنوع سرگرمی به واسطه توسعه گردشگری (Afsari et al., 2023); (Mohammadi Yeganeh et al., 2020)
کالبدی	گرایش به نوسازی و تنوع در ساختمان‌سازی، کیفیت مسکن از نظر مصالح به کاررفته، احیا و بازسازی بافت‌های فرسوده شهری، بهبود کیفیت محیط و مبلمان شهری، بهبود کیفیت پیاده‌راه‌ها، تسریع پروژه‌های عمرانی (Afsari et al., 2023); (Al-Tafi et al., 2023); (Hazrati et al., 2021)
زیست‌محیطی	ایجاد سامانه تخلیه فاضلاب، کیفیت بهداشت شبکه معابر، کیفیت مسیرهای عابر پیاده، گسترش وجود جایگاه‌های دفع زباله، دسترسی به پارک و فضای سبز، حفظ و احیای محیط زیست شهری (Monazam Esmael Por, 2021), (Hazrati et al., 2021)

معرفی منطقه مورد مطالعه

و ۱۹ دقیقه عرض شمالی واقع شده است. مساحت این شهر ۷۶۴۴ هکتار بوده و در فاصله ۱۰۶۰ کیلومتری جنوب شرق شهر تهران در یک موقعیت پایکوهی قرار دارد (Delfardi, 2021:37). متوسط مقدار باران طی سال در کرمان معادل ۱۴۸ میلی‌متر است. اقلیم شهر کرمان نیمه‌کوبیری است. شهر کرمان زمستان‌های سردی دارد. کرمان چهارمین مرکز استان مرتفع ایران بعد از شهر کرد، یاسوج و همدان است. عامل ارتفاع بالای این شهر باعث به وجود آمدن اعتدال نسبی در اقلیم این شهر نسبت به سایر شهرهای با اقلیم نیمه‌کوبیری ایران شده است.

کرمان کلان‌شهری در جنوب شرقی ایران و مرکز استان کرمان و مرکز شهرستان کرمان است. جمعیت این شهر طبق سرشماری بر اساس آمار سال ۱۳۹۵ معادل ۵۳۷۷۱۸ نفر بوده است. وسعت شهر کرمان نزدیک به ۲۴۰ کیلومتر مربع است. کرمان با ارتفاع ۱۷۶۴ متر از سطح دریا، چهارمین مرکز استان مرتفع ایران به شمار می‌رود و همین موضوع سبب اعتدال و خنکی تابستانه هوای این شهر در مقایسه با شهرهای دیگر با اقلیم نیمه‌کوبیری ایران شده است. شهر کرمان، مرکز استان و شهرستان کرمان بین ۵۶ درجه و ۵۸ دقیقه تا ۵۷ درجه و ۹ دقیقه طول شرقی و ۳۰ درجه و ۱۴ دقیقه تا ۳۰ درجه

شکل ۱. موقعیت سیاسی شهر کرمان در شهرستان، استان و کشور

نتایج و یافته‌ها

(۳) باشد و سطح معناداری به‌دست‌آمده از سطح معناداری ۰/۰۵ کمتر باشد و حد بالا و حد پایین هر دو منفی باشند وضعیت شاخص مورد نظر نامطلوب است و چنانچه میانگین به‌دست‌آمده بزرگ‌تر از میانگین مطلوب (۳) باشد و سطح معناداری به‌دست‌آمده از سطح معناداری ۰/۰۵ کمتر باشد و حد بالا و حد پایین هر دو مثبت باشند وضعیت شاخص مورد نظر مطلوب است. در ادامه، به بررسی وضعیت هر یک از شاخص‌های کیفیت زندگی به صورت مجزا پرداخته شده است.

بررسی وضعیت شاخص اقتصادی

نتایج به‌دست‌آمده از بررسی وضعیت شاخص اقتصادی کیفیت زندگی در شهر کرمان بیانگر این است که از میان ۶ گویه مورد بررسی میانگین ۵ گویه بالاتر از میانگین مطلوب است و میانگین ۱ گویه کمتر از میانگین مطلوب (۳) است. گویه افزایش قدرت خرید با میانگین ۳/۱۹۹ بیشترین میانگین را دارد و گویه ایجاد انگیزه جهت بهبود وضعیت کار با میانگین ۲/۸۸۹ کمترین میانگین را به خود اختصاص داده است. در مجموع، شاخص اقتصادی با میانگین ۳/۱۰۶ با توجه به اینکه سطح معناداری به‌دست‌آمده کوچک‌تر از سطح ۰/۰۵ است و با توجه به حد بالا و حد پایین که هر دو مثبت هستند مطلوب ارزیابی شده است. بنابراین، با توجه به نتایج به‌دست‌آمده می‌توان گفت که وضعیت شهر کرمان از نظر شاخص اقتصادی کیفیت زندگی در وضعیت مطلوب قرار دارد (جدول ۲).

یافته‌های پژوهش به دو صورت توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج یافته‌های توصیفی نشان داد ۵۹ درصد از پاسخ‌گویان را مردها و ۴۱ درصد را زنان تشکیل داده‌اند. از نظر وضعیت تاهل ۶۴ درصد را متأهل‌ها و ۳۶ درصد نیز مجردها به خود اختصاص داده‌اند. از نظر سنی ۲۱ درصد در گروه سنی ۲۱ تا ۳۰ سال، ۳۳ درصد در گروه سنی ۳۱ تا ۴۰ سال، ۱۷ درصد در گروه سنی ۴۱ تا ۵۰ سال، ۲۰ درصد در گروه سنی ۵۱ تا ۶۰ سال و ۹ درصد نیز در گروه سنی بالاتر از ۶۰ سال قرار دارند. از نظر تحصیلی ۱۳ درصد از فراوانی در گروه تحصیلی زیر دیپلم، ۲۱ درصد در گروه تحصیلی دیپلم، ۸ درصد در گروه تحصیلی فوق دیپلم، ۳۵ درصد در گروه تحصیلی کارشناسی و ۲۰ درصد نیز در گروه تحصیلی کارشناسی ارشد و بالاتر قرار دارند. از نظر اشتغال ۲۷ درصد در گروه شغلی کارمند، ۱۱ درصد در گروه دانشجویان، ۱۵ درصد در گروه خانه‌دار، ۳۶ درصد در گروه شغلی آزاد و ۱۱ درصد نیز در گروه بازنشستگان قرار دارند.

بررسی وضعیت کیفیت زندگی در شهر کرمان

به منظور بررسی وضعیت کیفیت زندگی در شهر کرمان از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است. در این آزمون عدد ۳ را به عنوان میانگین مطلوب انتخاب شده است. چنانچه میانگین به‌دست‌آمده کوچک‌تر از میانگین مطلوب

جدول ۲. بررسی وضعیت شاخص اقتصادی کیفیت زندگی با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای در شهر کرمان

مطلوبیت عدد مورد آزمون = ۳						
شاخص	مقدار آماره (t)	میانگین عددی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصد	
					حد بالا	حد پایین
افزایش درآمد و پس انداز	۸/۵۵۹	۳/۱۱۸	۰/۰۰۰	۰/۱۱۸	۰/۲۲۵	۰/۰۶۷
کاهش نابرابری اقتصادی	۷/۳۴۲	۳/۱۶۵	۰/۰۰۰	۰/۱۶۵	۰/۲۵۵	۰/۰۸۹
افزایش قدرت خرید	۹/۱۱۹	۳/۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۱۹۹	۰/۳۱۲	۰/۱۱۲
ایجاد انگیزه برای بهبود وضعیت کار	-۵/۲۲۳	۲/۸۸۹	۰/۰۰۰	-۰/۱۱۱	-۰/۰۶۵	-۰/۱۷۷
ایجاد انگیزه برای پیشرفت شغلی	۷/۱۱۸	۳/۱۵۵	۰/۰۰۳	۰/۱۵۵	۰/۲۱۰	۰/۰۸۸
افزایش استاندارد زندگی افراد	۷/۳۳۶	۳/۱۰۸	۰/۰۰۴	۰/۱۰۸	۰/۱۷۶	۰/۰۴۸
جمع (اقتصادی)	۶/۷۷۹	۳/۱۰۶	۰/۰۰۰	۰/۱۰۶	۰/۱۶۰	۰/۰۵۵

بررسی وضعیت شاخص اجتماعی

اختصاص داده است. در مجموع، شاخص اجتماعی با میانگین ۳/۱۳۸ با توجه به اینکه سطح معناداری به دست آمده کوچکتر از سطح ۰/۰۵ است و حد بالا و حد پایین که هر دو مثبت هستند مطلوب ارزیابی شده است. بنابراین، با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان گفت که وضعیت شهر کرمان از نظر شاخص اجتماعی کیفیت زندگی در وضعیت مطلوب قرار دارد (جدول ۳).

نتایج به دست آمده از بررسی وضعیت شاخص اجتماعی کیفیت زندگی در شهر کرمان بیانگر این است که از میان ۶ گویه مورد بررسی میانگین هر ۶ گویه بالاتر از میانگین مطلوب (۳) است. گویه افزایش تنوع سرگرمی به واسطه توسعه گردشگری با بیشترین میانگین ۳/۱۸۸ را دارد و گویه گسترش امکانات فرهنگی و هنری با میانگین ۳/۱۱۱ کمترین میانگین را به خود

جدول ۳. بررسی وضعیت شاخص اجتماعی کیفیت زندگی با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای در شهر کرمان

مطلوبیت عدد مورد آزمون = ۳						
شاخص	مقدار آماره (t)	میانگین عددی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصد	
					حد بالا	حد پایین
افزایش تنوع سرگرمی به واسطه توسعه گردشگری	۸/۵۵۸	۳/۱۸۸	۰/۰۰۰	۰/۱۸۸	۰/۲۶۵	۰/۱۲۱
گسترش امکانات فرهنگی و هنری	۷/۴۴۳	۳/۱۱۱	۰/۰۰۰	۰/۱۱۱	۰/۱۹۰	۰/۰۷۶
دسترسی به فناوری اطلاعات و ارتباطات	۱۰/۱۱۷	۳/۱۶۵	۰/۰۰۲	۰/۱۶۵	۰/۲۲۳	۰/۰۸۷
احساس تعلق به اجتماع	۶/۳۳۷	۳/۱۱۸	۰/۰۰۰	۰/۱۱۸	۰/۱۸۹	۰/۰۶۵
امنیت فردی و اجتماعی	۷/۳۳۷	۳/۱۴۴	۰/۰۰۰	۰/۱۴۴	۰/۲۱۹	۰/۰۵۰
بهبود جاذبه‌های گردشگری و مراکز اوقات فراغت	۹/۱۱۷	۳/۱۳۲	۰/۰۰۰	۰/۱۳۲	۰/۲۰۶	۰/۰۴۲
جمع (اجتماعی)	۷/۴۴۹	۳/۱۳۸	۰/۰۰۰	۰/۱۳۸	۰/۲۱۱	۰/۰۴۱

بررسی وضعیت شاخص کالبدی

خود اختصاص داده است. در مجموع، شاخص کالبدی با میانگین ۳/۱۱۷ با توجه به اینکه سطح معناداری به دست آمده کوچکتر از سطح ۰/۰۵ است و با توجه به حد بالا و حد پایین که هر دو مثبت هستند مطلوب ارزیابی شده است. بنابراین، با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان گفت که وضعیت شهر کرمان از نظر شاخص کالبدی کیفیت زندگی در وضعیت مطلوب قرار دارد (جدول ۴).

نتایج به دست آمده از شاخص کالبدی کیفیت زندگی در شهر کرمان بیانگر این است که از میان ۶ گویه مورد بررسی میانگین ۵ گویه بالاتر از میانگین مطلوب است و میانگین ۱ گویه کمتر از میانگین مطلوب (۳) است. گویه کیفیت مسکن از نظر مصالح به کاررفته با میانگین ۳/۲۱۲ بیشترین میانگین را دارد و گویه احیا و بازسازی بافت‌های فرسوده شهری با میانگین ۲/۸۷۷ کمترین میانگین را به

جدول ۴. بررسی وضعیت شاخص کالبدی کیفیت زندگی با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای در شهر کرمان

مطلوبیت عدد مورد آزمون = ۳						
شاخص	مقدار آماره (t)	میانگین عددی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصد	
					حد بالا	حد پایین
گرایش به نوسازی و تنوع در ساختمان سازی	۸/۶۶۷	۳/۱۶۶	۰/۰۰۰	۰/۱۶۶	۰/۲۱۲	۰/۰۹۸
کیفیت مسکن از نظر مصالح به کاررفته	۱۱/۸۸۷	۳/۲۱۲	۰/۰۰۰	۰/۲۱۲	۰/۳۱۹	۰/۱۳۲
احیا و بازسازی بافت‌های فرسوده شهری	-۵/۳۳۴	۲/۸۷۷	۰/۰۰۲	-۰/۱۳۳	۰/۰۶۷	-۰/۱۷۷
بهبود کیفیت محیط و مبلمان شهری	۶/۳۳۲	۳/۱۶۹	۰/۰۰۰	۰/۱۰۹	۰/۱۷۷	۰/۰۶۴
بهبود کیفیت پیاده‌راه‌ها	۷/۱۱۲	۳/۱۲۶	۰/۰۰۰	۰/۱۲۶	۰/۱۹۷	۰/۰۷۶
تسریع پروژه‌های عمرانی	۷/۳۳۷	۳/۱۵۷	۰/۰۰۰	۰/۱۵۷	۰/۲۲۳	۰/۱۰۲
جمع (کالبدی)	۶/۳۳۷	۳/۱۱۷	۰/۰۰۰	۰/۱۰۸	۰/۱۷۸	۰/۰۴۴

۲/۸۷۷ کمترین میانگین را به خود اختصاص داده است. در مجموع، شاخص زیست‌محیطی با میانگین ۳/۱۱۷ با توجه به اینکه سطح معناداری به‌دست‌آمده کوچک‌تر از سطح ۰/۰۵ است و با توجه به حد بالا و حد پایین که هر دو مثبت هستند مطلوب ارزیابی شده است. بنابراین، با توجه به نتایج به‌دست‌آمده می‌توان گفت که وضعیت شهر کرمان از نظر شاخص زیست‌محیطی کیفیت زندگی در وضعیت مطلوب قرار دارد (جدول ۵).

بررسی وضعیت شاخص زیست‌محیطی

نتایج به‌دست‌آمده از بررسی وضعیت شاخص زیست‌محیطی کیفیت زندگی در شهر کرمان بیانگر این است که از میان ۶ گویه مورد بررسی میانگین ۵ گویه بالاتر از میانگین مطلوب است و میانگین ۱ گویه کمتر از میانگین مطلوب (۳) است. گویه کیفیت مسکن از نظر مصالح به کاررفته با میانگین ۳/۲۱۲ بیشترین میانگین را دارد و گویه احیا و بازسازی بافت‌های فرسوده شهری با میانگین

جدول ۵. بررسی وضعیت شاخص زیست‌محیطی کیفیت زندگی با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای در شهر کرمان

مطلوبیت عدد مورد آزمون = ۳						
شاخص	مقدار آماره (t)	میانگین عددی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصد	
					حد بالا	حد پایین
ایجاد سامانه تخلیه فاضلاب	۹/۵۵۸	۳/۱۱۲	۰/۰۰۰	۰/۱۱۲	۰/۲۰۹	۰/۰۴۷
کیفیت بهداشت شبکه معابر	۱۱/۴۴۸	۳/۱۵۶	۰/۰۰۰	۰/۱۵۶	۰/۲۲۵	۰/۰۸۷
کیفیت مسیرهای عابر پیاده	۹/۴۵۶	۳/۱۴۵	۰/۰۰۰	۰/۱۴۵	۰/۲۱۰	۰/۰۴۹
گسترش وجود جایگاه‌های دفع زباله	۸/۳۳۰	۳/۱۶۷	۰/۰۰۰	۰/۱۶۷	۰/۲۴۳	۰/۱۱۲
دسترسی به پارک و فضای سبز	۱۳/۳۳۷	۳/۲۱۲	۰/۰۰۰	۰/۲۱۲	۰/۳۲۸	۰/۱۱۶
حفظ و احیای محیط زیست شهری	-۴/۵۵۶	۲/۸۹۷	۰/۰۰۹	-۰/۱۰۳	-۰/۰۵۵	-۰/۱۷۶
جمع (زیست‌محیطی)	۶/۷۶۷	۳/۱۱۵	۰/۰۰۰	۰/۱۱۵	۰/۱۹۸	۰/۰۶۷

می‌دهد. ضریب تعیین نیز برابر با ۰/۶۸۲ است. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده نیز برابر ۰/۶۶۳ است که بیان‌کننده این است که متغیرهای مستقل ۶۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کند و باقی تغییرات که برابر با ۳۴ درصد است و به مجذور خطا معروف است متأثر از متغیرهای خارج از مدل است (جدول ۶).

بررسی اثرات توسعه گردشگری شهری بر کیفیت زندگی

به منظور بررسی اثرات توسعه گردشگری شهری بر کیفیت زندگی شهروندان در شهر کرمان از تحلیل رگرسیون چندمتغیره استفاده شده است. برای این منظور، توسعه گردشگری به عنوان متغیر مستقل و کیفیت زندگی به عنوان متغیر وابسته انتخاب شده است. مقدار ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰/۷۳۱ است که مقدار همبستگی بین متغیر مستقل و متغیر وابسته را نشان

جدول ۶. تحلیل واریانس اثرات توسعه گردشگری شهری بر کیفیت زندگی

خطای معیار	ضریب تعیین تصحیح شده	ضرب تعیین	ضریب همبستگی چندگانه
۰/۰۶۵	۰/۶۶۳	۰/۶۸۲	۰/۷۳۱

کوچک‌تر باشد؛ به این معناست که مدل از قدرت تبیین بالایی در توضیح تغییرات متغیر وابسته برخوردار است و هرچه میزان باقی‌مانده بزرگ‌تر باشد؛

همان‌گونه که قابل ملاحظه است، مجموع تغییرات متغیر وابسته به دو صورت رگرسیون و باقی‌مانده نشان داده شده است که هرچه میزان باقی‌مانده

به این معناست که مدل از قدرت تبیین اندکی در توضیح تغییرات متغیر وابسته برخوردار است. مقدار مجزورات رگرسیون از مقدار باقی مانده بسیار بالاتر است که با توجه به مقدار زیاد F که در سطح خطای ۰/۰۱ معنادار است می توان

چنین بیان کرد که مدل از قدرت تبیین بالایی در توضیح متغیرهای وابسته برخوردار است (جدول ۷).

جدول ۷. تحلیل واریانس مبتنی بر وجود رابطه خطی اثرات توسعه گردشگری شهری بر کیفیت زندگی

مؤلفه	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آمار F	سطح معنادار
اثر رگرسیون	۱۱/۳۳۱	۴	۶/۱۱۸	۱۳۲/۵۵۶	۰/۰۰۰
باقی مانده	۱/۱۳۳	۳۷۹	۰/۰۰۰		
جمع	۱۲/۴۶۴	۳۸۳			

نتایج به دست آمده نشان داد سطح معناداری برای تمام متغیرها کمتر از سطح ۰/۰۱ است که نشان می دهد می توان نتایج را به کل جامعه آماری تعمیم داد. نتایج به دست آمده از رگرسیون نشان داد توسعه گردشگری بیشترین تأثیر را بر متغیر اقتصادی کیفیت زندگی با مقدار ضریب بتای ۰/۳۷۶ داشته است و همچنین، بر متغیر اجتماعی با مقدار ضریب بتای ۰/۲۸۷، بر متغیر کالبدی با

مقدار ضریب بتای ۰/۲۳۲، بر متغیر زیست محیطی با مقدار ضریب بتای ۰/۱۵۴ تأثیرگذار بوده است. بنابراین، با توجه به نتایج به دست آمده می توان گفت که توسعه گردشگری در شهر کرمان بر همه متغیرهای کیفیت زندگی در این شهر تأثیرگذار بوده که این نشان دهنده رونق گردشگری در این شهر است (جدول ۸).

جدول ۸. ضریب رگرسیون اثرات توسعه گردشگری شهری بر کیفیت زندگی

متغیرها	ضریب استاندارد	ضریب غیر استاندارد		T	سطح معناداری
		B	خطای استاندارد		
مقدار ثابت	-	۰/۰۶۷	۰/۲۴۱	۲/۳۷۱	۰/۰۶۴
زیست محیطی	۰/۱۵۴	۰/۰۱۷	۰/۱۰۸	۴/۶۷۳	۰/۰۰۰
اقتصادی	۰/۳۷۶	۰/۰۰۶	۰/۳۲۲	۷/۱۹۴	۰/۰۰۰
اجتماعی	۰/۲۸۷	۰/۰۰۸	۰/۲۳۱	۶/۲۲۸	۰/۰۰۰
کالبدی	۰/۲۳۲	۰/۰۱۲	۰/۱۸۷	۶/۱۱۹	۰/۰۰۰

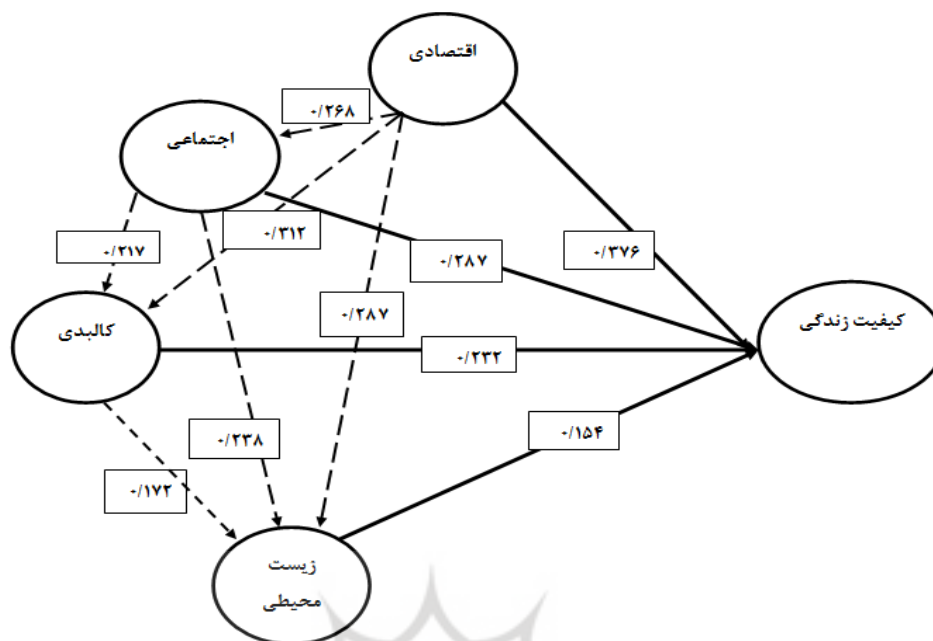
بنابراین، با این تفاسیر نتایج نشان داد توسعه گردشگری بیشترین تأثیر را با مقدار اثر کلی ۰/۶۳۵ بر متغیر اقتصادی کیفیت زندگی داشته است. همچنین، بر متغیر اجتماعی با مقدار اثر کلی ۰/۴۸۰، بر متغیر زیست محیطی با مقدار اثر ۰/۳۳۰ و بر متغیر کالبدی با مقدار اثر کلی ۰/۲۳۲ تأثیرگذار بوده است (جدول ۹).

تحلیل مسیر اثرات مستقیم و غیرمستقیم توسعه گردشگری بر کیفیت زندگی برای بررسی اثرات مستقیم و غیر مستقیم توسعه گردشگری بر متغیرهای کیفیت زندگی در شهر کرمان از آزمون تحلیل مسیر استفاده شده است. نتایج تحلیل مسیر نشان دهنده این است که همه توسعه گردشگری به طور مستقیم روی همه متغیرهای کیفیت زندگی تأثیرگذار است. همچنین، به طور غیرمستقیم نیز به جز روی متغیر کالبدی بر سایر متغیرها تأثیرگذار است.

جدول ۹. سنجش میزان اثرات مستقیم و غیر مستقیم توسعه گردشگری بر کیفیت زندگی

متغیر	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کلی	اولویت بندی
زیست محیطی	۰/۱۵۴	۰/۱۷۶	۰/۳۳۰	۱
اقتصادی	۰/۳۷۶	۰/۲۵۹	۰/۶۳۵	۳
اجتماعی	۰/۲۸۷	۰/۱۹۳	۰/۴۸۰	۲
کالبدی	۰/۲۳۲	-	۰/۲۳۲	۴

در ادامه، اثرات مستقیم و غیر مستقیم توسعه گردشگری بر کیفیت زندگی در شهر کرمان آورده شده است (شکل ۲).

شکل ۲. تحلیل مسیر اثرات مستقیم و غیرمستقیم توسعه گردشگری بر کیفیت زندگی در شهر کرمان

نتیجه گیری

کرمان مطلوب و اثرگذار بوده است. نتایج این بخش با یافته‌های پژوهش حضرتی و همکاران (۲۰۲۳) مطابقت و همخوانی دارد و با یافته‌های پژوهش کریمیان بستانی و حسین زهی (۲۰۲۱) همخوانی و مطابقت ندارد.

نتایج پژوهش بیانگر این است که اثرات گردشگری بر شهرها متنوع هستند و می‌توانند هم مثبت و هم منفی باشند. به طور کلی، گردشگری می‌تواند به توسعه اقتصادی، ایجاد اشتغال و افزایش درآمد شهرها کمک کند. از سوی دیگر، گردشگری می‌تواند به ایجاد مشکلات محیطی، اجتماعی و فرهنگی نیز منجر شود، به‌خصوص اگر به صورت غیرپایدار و بدون برنامه‌ریزی انجام شود. بنابراین، توسعه گردشگری علاوه بر اینکه می‌تواند موجب بهبود کیفیت زندگی شهروندان شود به همان اندازه نیز می‌تواند موجب خسارت به محیط‌های شهری و ناهنجاری‌های اجتماعی نیز کمک کند.

از جمله محدودیت‌های که بر سر راه توسعه گردشگری در شهرها و به‌خصوص شهر کرمان وجود دارد می‌توان به موانع اقتصادی، فرهنگی، زیرساختی و اجتماعی و حتی سیاسی نیز اشاره کرد. وجود برخی قوانین که دسترسی گردشگران را به برخی مناطق محدود می‌کند، هزینه‌های بالای اقامت، حمل‌ونقل و تفریحات، عدم تخصیص بنزین آزاد به خودروهای شخصی، مشکلات بهداشتی، کمبود زیرساخت همچون هتل و مهمانسراها، کمبود آموزش در زمینه گردشگری برای ساکنان محلی و کمبود تبلیغات و اطلاعات در مورد جاذبه‌های گردشگری می‌توان اشاره کرد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود که مسئولان امر به‌خصوص مدیران شهری تا جایی که امکان‌پذیر است موانع موجود بر سر راه توسعه گردشگری در شهر کرمان را کاهش دهند تا علاوه بر سفر راحت برای گردشگران باعث افزایش تعداد گردشگران داخلی و خارجی نیز در شهر شوند.

در نهایت، ذکر این نکته ضروری است که گردشگری می‌تواند یک ابزار قدرتمند برای توسعه شهری باشد، اما باید به طور پایدار و مسئولانه مدیریت شود تا بتوان از فواید آن بهره برد و از آثار منفی آن جلوگیری کرد.

پژوهش حاضر با هدف ارزیابی وضعیت توسعه گردشگری در شهر کرمان و تأثیر آن بر کیفیت زندگی شهروندان انجام شده است. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا پیمایشی - کمی است که با استفاده از آزمون‌های آماری همچون آزمون تی تک نمونه‌ای، تحلیل رگرسیون چندمتغیره و تحلیل مسیر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

نتایج پژوهش نشان داد توسعه گردشگری اثرات زیادی روی متغیرهای کیفیت زندگی گذاشته است که بیشتر این اثرات مثبت و موجب بهبود وضعیت آن متغیر شده است. نتایج بررسی وضعیت کیفیت زندگی در شهر کرمان نشان داد وضعیت متغیرهای اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی کیفیت زندگی در وضعیت مطلوب قرار دارند. نتایج بررسی اثرات توسعه گردشگری بر کیفیت زندگی نشان داد توسعه گردشگری بیشترین تأثیر را بر متغیر اقتصادی کیفیت زندگی داشته و بر متغیرهای اجتماعی، زیست‌محیطی و کالبدی نیز تأثیرگذار بوده است. نتایج پژوهش بیانگر این است که گردشگری اثرات متفاوتی روی کیفیت زندگی شهروندان دارد و گسترش و توسعه هرچه بیشتر گردشگری در شهرها در وهله اول اثرات مثبت آن را در متغیر اقتصادی قابل مشاهده است، چرا که رونق گردشگری در گام نخست باعث افزایش درآمد و پس‌انداز برای شهروندان و ایجاد اشتغال پایدار می‌شود و در وهله بعد اثرات اجتماعی، کالبدی، زیست‌محیطی و غیره قابل مشاهده است. بنابراین باید به ارزش و اهمیت گردشگری در بهبود وضعیت اقتصادی شهروندان که به طور مستقیم و غیرمستقیم بر دیگر شاخص‌های کیفیت زندگی اثرگذار است توجه دوچندان شود. همچنین، نتایج بیانگر این است که توسعه گردشگری با برنامه می‌تواند اثرات منفی گردشگری را نیز کاهش دهد و شرایطی را مهیا سازد که علاوه بر اینکه به بهبود کیفیت زندگی شهروندان کمک فراوانی می‌کند از کم‌وکاستی‌های موجود نیز بکاهد.

نتایج یافته‌های پژوهش نشان داد اثرات گردشگری بر کیفیت زندگی در شهر

Hazratti, M. H., Ahmadzadeh, H., & Panahi, A. (2023). Measuring the impact of urban tourism development on the quality of life of residents of urban areas of Tabriz metropolis, *Journal of Economics and Urban Planning*, 4(3), 142-157. <http://doi.org/10.22059/JUT.2023.355454.1113> [in Persian].

Hazratti, M. H., Ahmadzadeh, H., & Panahi, A. (2023). Spatial assessment of the effects of tourism development on the quality of life of citizens in Tabriz metropolis, *Journal of Urban Tourism*, 10(2), 19-35. DOI: [10.22034/UEP.2023.419807.1415](https://doi.org/10.22034/UEP.2023.419807.1415) [in Persian].

Iamtrakul, P., Chayphong, S., Kantavat, P., Hayashi, Y., Kijisirikul, B., & Iwahori, Y. (2023). Exploring the Spatial Effects of Built Environment on Quality of Life Related Transportation by Integrating GIS and Deep Learning Approaches. *Sustainability*, 15(3), 41-54. <https://doi.org/10.3390/su15032785>.

Jianpour, M., Khadem-e-Faghraei, Ma., Naji Esfahani, Z., & Jalali, M. (2023). Quality of Urban Life in Isfahan City: Priorities and Constitutive Themes, *Journal of Applied Sociology*, 34(90), 27-44. <https://doi.org/10.22108/jas.2023.135391.2333> [in Persian].

Karimian-Bostani, M., & Hossein-Zehi, E. (2021). Studying the effects of tourism development on the dimensions of quality of life in Chababhar city, *Journal of Geographical Sciences*, 17(34), 1-16. [in Persian].

Karroubi, M., Sheikh Hassani, N., & Aghandeh, M. A. (2020). Studying the relationship between the tourism industry and improving the quality of life. Research example: Ekbatan neighborhood in Tehran, *Journal of Urban Management*, 66, 23-41. DOI: [10.22055/QJSD.2020.27156.1789](https://doi.org/10.22055/QJSD.2020.27156.1789) [in Persian].

Kazemi Gharajeh, M., & Valizadeh Kamran, Kh. (2021). Evaluation of urban quality of life in Ardabil city using integration of remote sensing data and spatial analysis, *Journal of Urban Planning*, 12(46), 24-36. DOI: [10.30495/IJUPM.2021.4003](https://doi.org/10.30495/IJUPM.2021.4003) [in Persian].

Kevin Lo, Jie Li, Mark Wang, Cong Li, Shuzhuo Li & Ying Li. (2019). A Comparative Analysis of Participating and Non-Participating Households in Pro-Poor Tourism in Southern Shaanxi, China, *Tourism Planning & Development*, 16:3, 318-333, DOI: [10.1080/21568316.2018.1490340](https://doi.org/10.1080/21568316.2018.1490340).

Khodai, Yousef; Kargar, Bahman & Sarwar, Rahim (2022). Urban Tourism: A New Approach to Urban Regeneration (Case Study: Zanjan City), *Journal of Geography and Urban Planning, Zagros Landscape*, 14(52), 49-81. [in Persian].

Liang Z. X. & Hui T. K. (2021). "Residents' quality of life and attitudes toward tourism development in China", *Tourism Management*, 57, 56-67. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2016.05.001>

Lotf Elahyan, H., Ghafari Gilandeh, A., & Yazdani, M. H. (2023). Determining effective strategies to improve the quality of urban life with a foresight approach (case study: Ardabil city), *Journal of Geography*, 21(76), 83-130. <http://dor.net/dor/20.1001.1.27833739.1402.21.76.6.7> [in Persian].

Lu, C. W., Huang, J. C., Chen, C., Shu, M. H., Hsu, C. W., & Bapu, B. T. (2021). An energyefficient smart city for sustainable green tourism industry. *Sustainable Energy Technologies and Assessments*, 47, 101494. <https://doi.org/10.1016/j.seta.2021.101494>.

Madani, J. (2023). Future scenarios of urban tourism in the post-corona era: a case study: Sarein city, *Journal of Urban Tourism*, 10(2), 55-74. <http://doi.org/10.22059/JUT.2023.333718.975> [in Persian].

Malek Mohammadi, F., Mohajeri, A., & Nawabakhsh, M. (2024). Unsustainable social development, unbalanced city and urban quality of life (an integrative and comparative view of the quality of life in Tehran city), *Journal of Social Development Studies of Iran*, 16(3), 31-55. [in Persian].

■ مشارکت نویسندگان

درصد مشارکت نویسندگان در این مقاله برابر بوده است.

■ تشکر و قدردانی

از تمام کسانی که در اجرا و تدوین این پژوهش همکاری و همراهی کردند، قدردانی می‌شود. پژوهش حامی مادی و معنوی نداشته است.

■ تعارض منافع

هیچ گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.

■ منابع

Abd El Karim, A., & Awawdeh, M. M. (2020). Integrating GIS accessibility and locational location models with multicriteria decision analysis for evaluating quality of life in Buraidah city, KSA. *Sustainability*, 12(4), 1412. <https://doi.org/10.3390/su12041412>.

Afsari, R., Nikroosh, F., & Hosseinpour, H. (2023). Spatial assessment of urban quality of life, case study: Tehran Region 2, *Journal of Research in Geography and Urban Planning*, 11(3), 213-237. <http://doi.org/10.22059/JURBANGEO.2024.366022.1864> [in Persian].

Altafi, M., Eskandari Sani, M., Motavali, S., & Janbaz Ghobadi, Gh. (2021). Identification, analysis, ranking of influential criteria on urban tourism (case study: Shahrood city), *Journal of Geography and Environmental Sustainability*, 13(2), 18-37. Doi: [10.22126/GES.2022.8129.2566](https://doi.org/10.22126/GES.2022.8129.2566) [in Persian].

Analysis & recommendations report of Kerman detailed plan, (2011), Armanshahr Consulting Engineers. [in Persian].

Azhari, S., & Rezvani, M. R. (2015). Explaining the intellectual models of sustainable urban tourism development (case study: Ardabil city), *Journal of Tourism Management Studies of the Intelligent Age*, 2(1), 103-122. Doi: [10.22072/TMSSE.2025.2046707.1020](https://doi.org/10.22072/TMSSE.2025.2046707.1020). [in Persian].

Balideh, A., & Taghvaei, M. (2024). Explanation of indicators of urban tourism prosperity model, *Journal of Geography and Regional Development*, 22(1), pp. 89-120. Doi: <https://doi.org/10.22067/jgrd.2023.82657.1284> [in Persian].

Delfardi, M. (2021). Spatial Analysis of Urban Deprivation in the Physical Organization of Kerman City, Master's Thesis, University of Kerman, Faculty of Literature and Humanities, Department of Geography, Urban Planning, Kerman. DOI: [10.22034/jgeoq.2024.166482.1777](https://doi.org/10.22034/jgeoq.2024.166482.1777) [in Persian].

Esmaili Mahyari, M., Irani, H. R., & Noormandipour, V. (2023). A review of urban tourism research: identifying future trends, *Journal of Economics and Urban Planning*, 4(4), 58-73. DOI: [10.22034/UEP.2023.423781.1426](https://doi.org/10.22034/UEP.2023.423781.1426) [in Persian].

Guida, C., & Carpentieri, G. (2021). Quality of life in the urban environment and primary health services for the elderly during the Covid-19 pandemic: An application to the city of Milan (Italy). *Cities*, 110, 1-15. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2020.103038>.

Hassani Moghadam, M., Kalantari Khalilabad, H., & Rezghi, M. (2023). Identifying and prioritizing dimensions of urban tourism development in Kelardasht city, *Journal of Urban Tourism*, 10(4), 115-135. <http://doi.org/10.22059/JUT.2024.366413.1161> [in Persian].

- Mathew P. V. & Sreejesh S. (2023). "Impact of responsible tourism on destination sustainability and quality of life of community in tourism destinations", *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 31, 83-89. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2016.10.001>
- Matthew, O. A., Ede, Ch., Osabohien, O., Ejemeyovwi, J., Ayanda, T., & Okunbor, J. (2019). Interaction Effect of Tourism and Foreign Exchange Earnings on Economic Growth in Nigeria, *Sagepub Journal*, PP.1-16. DOI: [10.1177/0972150918812985](https://doi.org/10.1177/0972150918812985).
- Mohammadi Yeganeh, B., Cheraghi, M., Nasiri, S., & Haghi, Y. (2020). Studying the effect of the role of tourism development in improving the quality of life in rural areas (case study of Pars Abad Moghan county), *Journal of Geography and Human Relations*, 3(3), 80-95. Doi: [10.22034/gahr.2020.256227.1472](https://doi.org/10.22034/gahr.2020.256227.1472) [in Persian].
- Monazampour Esmaeil, A. (2021). The impact of tourism on the quality of life of villages on the coast of the Oman Sea, *Journal of Applied Research in Geographical Sciences*, 21(63), 381-401.[in persian]. DOR: [20.1001.1.22287736.1400.21.63.19.1](https://doi.org/10.1001.1.22287736.1400.21.63.19.1)
- Rezai, M., & Hosseinipour, S. A. (2015). Investigating the effects of tourism on economic and socio-cultural indicators of quality of life (case study: Ashkezar city), *Journal of Geographical Explorations of Desert Areas*, 12(1), 153-172 .Doi: [10.22034/GRD.2025.22638.1644](https://doi.org/10.22034/GRD.2025.22638.1644). [in Persian].
- Rezvani, M. R., Motakan, A. A., Mansourian, H., & Sattari, M. H. (2009). Development and measurement of urban quality of life indicators, case study of Noorabad city, Lorestan province, *Journal of Urban and Regional Studies and Research*, 1(2), 87-110. [in Persian].
- Safavi, S. A., & Shahmirani, K. (2022). The impact of the Internet of Things (IoT) on improving the physical indicators of urban quality of life of the host community (case study: Sarein city), *Journal of Social Development*, 14(4), 63-88. <http://ijurm.imo.org.ir/article-۱-۲۲۱۱-fa.html> [in Persian].
- Torabi, Z., Shalbafian, A. A., & Hassani Jalilian, P. (2024). A study of parallel managements of organizations in charge of urban tourism development (case: Gorgan city), *Journal of Regional Planning*, 14(55), 35-55.[in persian]. DOI: [10.22034/jgeoq.2024.166482.1777](https://doi.org/10.22034/jgeoq.2024.166482.1777)
- Uysal M, Sirgy M. J., Woo, E., & Kim, H. (2016). "Quality of life (QOL) and well-being research in tourism", *Tourism Management* 53, 244 -261. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2015.07.013>
- Zheng, Y., Goh, E., & Wen, J. (2020). The effects of misleading media reports about COVID-19 on Chinese tourists' mental health: a perspective article. *Anatolia*, 31(2), 337-340. <https://doi.org/10.1080/13032917.2020.1747208>.